

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep.
0030 OSLO

Deres ref./Your ref.: 19/487-

Vår ref./Our ref.:NI:169559

Trondheim, 5. juni 2019

Høringsvar - håndheving av forbrukervernlovgivningen i lotteriloven

UNINETT Norid AS (Norid) driver registeret for norske domenenavn. Alle domenenavn direkte under det norske toppdomenet, .no er registrert hos oss. Vi behandler domenesøknader og sørger for at tildelingsreglene for domener er i takt med behovene i samfunnet. I tillegg sørger vi for teknisk drift og utvikling av tjenesten.

Det norske toppdomenet administreres i overensstemmelse med nasjonal regulering, jf. ekomloven § 7-1¹, og den norske domeneforskriften². Forskriften setter rammene³ for Norids utforming og endring⁴ av tildelingsreglene (regelverket for .no⁵).

Generelt om myndigheten til å fjerne digitalt innhold mv.

Norid vil understreke at den eneste effektive metoden for å gjøre en ulovlig tjeneste helt utilgjengelig uten skadevirkninger for andre, er at innholdet fjernes eller selve tjenesten stenges. Dette kan bare gjøres lokalt der tjenesten eller innholdet befinner seg. Som det påpekes i høringsnotatet er tiltak for å vanskeliggjøre tilgangen til innholdet mindre effektive, fordi innholdet fremdeles er tilgjengelig på nettet. I tillegg er det en risiko for at slike tiltak rammer lovlige tjenester og aktører.

Myndighetstiltakene som listes opp i forordningens artikkel 9. nr. 4 bokstav g. romertall i, ii og iii vil ha ulik grad av effekt, grad av inngripen overfor den næringsdrivende, og risiko for å ramme lovlige tjenester og innhold, avhengig av om tiltaket påvirker det ulovlige innholdet eller tjenesten, eller om det kun vanskeliggjør tilgangen til det.

For eksempel vil ytere av vertstjenester (noen som leier ut lagerplass, driver webhotell eller nettsted på vegne av de næringsdrivende) kunne fjerne innhold lagret på deres maskiner. Et pålegg mot ytere av vertstjenester kan dermed utformes slik at et bestemt innhold eller bestemte tjenester fjernes, uten at øvrige nettsider eller tjenester berøres.

¹ Ekomloven § 7-1: www.lovdata.no/all/tl-20030704-083-007.html#7-1

² Domeneforskriften: www.lovdata.no/for/sf/sd/sd-20030801-0990.html

³ Forvaltningsmodellen for .no: www.norid.no/no/regelverk/forvaltningsmodell/

⁴ Prosess for utvikling av regelverket for .no: www.norid.no/regelverk/regelverksprosess.html

⁵ Regelverket for .no: www.norid.no/navnepolitikk.html

I den andre enden av skalaen ligger myndighetstiltak etter 9. nr. 4 bokstav g. romertall iii, og tiltak om teknisk blokkering på tilbydernivå, etter romertall i. Å frata en næringsdrivende et domeneabonnement, ved at det slettes eller overføres til et håndhevingsorgan, utgjør en potensielt stor inngripen (alle tjenester som er avhengig av domenet blir påvirket), samtidig som det er risiko for utilsiktede konsekvenser. Bruk av blokkering vil potensielt være mindre inngripende overfor den næringsdrivende enn å miste domeneabonnementet, men det er et virkemiddel som har stor risiko for utilsiktede konsekvenser. For begge tiltak gjelder det at de er av begrenset effekt, siden de relativt enkelt kan omgås.

Prinsipielt mener Norid at myndighetstiltak som påvirker innholdet direkte bør forsøkes før man vurderer tiltak for å gjøre innholdet vanskeligere tilgjengelig. Vi støtter departementet i at grundige vurderinger av proporsjonalitet er svært viktig før eventuelle tiltak settes inn.

Rollen til en registerenhet for et toppdomene

Høyesterett har i en kjennelse om beslag av domeneabonnement under politiets etterforskning uttalt at: «... Norid driver ingen kontroll med innhold på nettsted, og har heller ikke noe mandat til å reagere overfor nettsteder som kan se ut til å bryte loven; det er det opp til politi og rettsvesen å gjøre.» (Sitat fra note 27 i HR 2009-01692-U). Norid legger til grunn at dette gjelder på prinsipielt grunnlag og uavhengig av om det er politi- og påtalemyndighet eller andre myndigheter som har eventuelle lovhjemler til å fatte vedtak om blokkering eller andre typer inngrep overfor en domeneabonnt.

I vår veileder om domenekonflikter i rettssystemet⁶ (vedlagt høringssvaret) beskriver vi hvilke tiltak Norid rent teknisk kan gjennomføre i en konflikt om et domenenavn. For håndheving av forbrukerlovgivning i lotteriloven vil de aktuelle tiltakene være sletting av et domeneabonnement, eller overføring av abonnementet til en annen part (håndhevingsorganet).

For den næringsdrivende vil de umiddelbare konsekvensene av å miste domeneabonnementet være de samme uavhengig av om det slettes eller overføres. E-postadresser under domenet vil ikke lengre virke, og nettsteder og andre tjenester som er avhengige av domenet vil påvirkes. Når et abonnement slettes blir domenet imidlertid igjen en del av den totale domeneressursen som Norid forvalter og kan registreres på nytt. Hvis abonnementet i stedet overføres, og håndhevingsorganet trer inn i rollen som abonnt, vil organet ha full kontroll over bruken av abonnementet. Håndhevingsorganet kan i så fall velge å legge ut en advarsel til forbrukerne, eller la domenet stå uvirksomt i en periode før det slettes. Så lenge håndhevingsorganet opprettholder abonnementet kan det også tilbakeføres til den næringsdrivende dersom dette skulle bli aktuelt.

Vi foreslår at de praktiske prosessene for sletting og overføring av abonnement utformes etter de samme prinsippene som gjelder for domeneabonnement som beslaglegges. Vi foreslår i tillegg at det brukes samme praktiske prosesser for alle håndhevingsorganene som skal foreta slike pålegg basert på brudd på forbrukerlovgivning. Det er vår oppfatning at det vil være svært uheldig hvis hvert håndhevingsorgan opererer med sin egen prosess overfor Norid eller norske domeneforhandlere. Hvis noen av håndhevingsorganene ønsker å dra nytte av Nords kompetanse på domenenavnsystemet under utarbeidelsen av disse prosessene er vi mer enn villige til å delta.

⁶ Domenekonflikter i rettssystemet: www.norid.no/no/domenekonflikter/rettslig-behandling/veileder/

Rettsikkerhetshensyn og domstolsbehandling

I høringsnotatet påpeker departementet at lotteriloven hjemler flere tiltak (pålegg om retting, tvangsmulkt) som skal iverksettes før det er aktuelt å vurdere pålegg mot tredjeparter etter prinsippene i ny forordning art. 9 nr. 4 bokstav g. Norid støtter departementets vurdering av at det trolig vil være langt mellom nasjonale saker det er aktuelt å vurdere stenging av nettsted el., men at de få sakene der det er aktuelt reiser mange vanskelige og til dels også prinsipielle spørsmål. Vi er enig i at hensynet til likebehandling og rettsikkerhet tilsier at domstolsbehandling er å foretrekke i saker der håndhevingsorganene ønsker å bruke sin myndighet til å ta ned, blokkere eller forøvrig gjøre tiltak overfor et domeneabonnement eller en domeneabonnent. Avgjørelsen bør i så stor grad som mulig spesifisere hvilke tekniske tiltak som ønskes iverksatt i det konkrete tilfellet.

Norid mener forøvrig at behovet for samordning kan dekkes gjennom at det velges felles løsning for verneting etc. samt at de samme praktiske prosessene brukes av de enkelte faghåndhevingsorgan der det er mulig.

Forslaget til lotteriloven § 16b (s 24 i høringsnotatet)

Per april 2019 finnes det rundt 300 landkodedottpdomener og 1250 såkalt generiske toppdomener i verden. De fleste er åpne for alle som ønsker å registrere et domenenavn, og konkurrerer om de samme kundene⁷. Flere av disse har norske kunder og er dermed tilstede på det norske markedet.

På det nåværende tidspunkt er det etter vår kjennskap bare det norske toppdomenet (.no) som drives av en virksomhet registrert i Norge. Dette kan imidlertid endre seg i fremtiden. Norid mener at dersom en registerenhet for et generisk toppdomene drives av en norsk virksomhet eller forøvrig faller inn under lovens stedlige virkeområde, så bør også disse virksomhetene dekkes av ordlyden i lovbestemmelsen. Dette er i tråd med annen lovgivning som berører registerenheter for toppdomener, som for eksempel NIS-direktivet⁸. Ordet “Norid” bør således byttes ut med et mer generelt begrep som “registerenhet for toppdomene”, som er begrepet som er brukt i den norske oversettelsen av NIS-direktivet⁹. Begrepet registerenhet brukes også i domeneforskriften..

Når det gjelder bokstav e) mener Norid at for toppdomener som drives av en norsk virksomhet er det naturlig at det er registerenheten for toppdomenet, og ikke domeneforhandlerne, som iverksetter tiltak som innebærer sletting eller overføring av et domeneabonnement.

Norid oppfatter departementet slik at hensikten med bestemmelsen foreslått i bokstav c) er å gjennomføre forordningens krav om å sikre at håndhevingsorganene på en hensiktsmessig måte skal kunne advare forbrukerne om mulige brudd på forbrukerlovgivningen.

Den eneste måten en registerenhet for et toppdomene kan bidra til at et håndhevingsorgan kan innta en tydelig advarsel på et nettbasert grensesnitt er imidlertid ved å overføre det tilhørende domeneabonnementet til håndhevingsorganet, som så kan velge å legge ut en advarsel til

⁷ Domenemarkedet: Spilleregler i endring? : dypdykk.norid.no/domenemarkedet.html

⁸ EUs direktiv 2016/1148 om sikkerhet i nettverk og informasjonssystemer (NIS-direktivet)

⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2018-14-ikt-sikkerhet-i-alle-ledd-og-utkast-til-lov-som-gjennomforer-nis-direktivet-i-norsk-rett/>

forbrukerne. Som påpekt over vil en slik overføring bety at e-postadresser under domenet ikke lengre vil virke, og at nettstedet og andre tjenester som er avhengige av domenet vil påvirkes.

Norid mener at for registerenheter for toppdomener er myndigheten til å få overført abonnementet slik at håndhevingsorganet kan legge ut en advarsel allerede dekket ved bokstav e). Vi foreslår at hvis bestemmelsen i bokstav c) skal beholdes, så bør den i stedet rettes mot ytere av vertstjenester og eventuelle andre aktører som kan bidra til å synliggjøre en advarsel på en mindre inngripende måte enn å ta domeneabonnementet, i tråd med det som er nevnt i høringsnotatet til BLD side 70.

«Når det gjelder å sette opp en advarsel til forbrukerne vil dette mest effektivt kunne gjøres via innholdsleverandøren som for eksempel en yter av vertstjenester. Norid er rett adressat for å få domenet overført til håndhevingsorganet, slik at håndhevingsorganet selv kan sette opp en advarsel til forbrukerne om at grensesnittet har inneholdt materiale i strid med forbrukervernregelverket.»

Avslutningsvis vil vi kort bemerke at vi oppfatter forslaget til bokstav c) og e) slik at dette kun gjelder utførelse av tekniske handlinger og at det ikke er meningen å antyde at Norid skal ha noen rolle i vurderingen av hvorvidt abonnenten på noe vis har brukt abonnementet til ulovlige handlinger, herunder brukt det for å formidle ulovlig innhold. Vi viser til det som er sagt ovenfor om rollen til en registerenhet for et toppdomene. Norid verken kan eller bør ta stilling til eller på annen måte vurdere om abonnementet er brukt til ulovlige forhold eller om innhold lagt ut ved hjelp av abonnementet er eller mistenkes å være ulovlig.

Vennlig hilsen
UNINETT Norid AS

Hilde Thunem
Daglig leder

Vedlegg: Veileder - Domenekonflikter i rettssystemet